

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ VALSTYBINĘ DUOMENŲ APSAUGOS INSPEKCIJĄ

2019 m. liepos 26 d. Nr. 4D-2019/1-550
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2019-04-26 gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos (toliau vadinama – VDAI arba Inspekcija) pareigūnų galimai netinkamų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant Pareiškėjo 2019-04-10 kreipimąsi elektroniniu paštu ir 2019-04-24 raštu Nr. 2R-2032(2.13.) teikiant atsakymą.

2. Pareiškėjas skunde, be kitų aplinkybių, nurodo:

2.1. „[...] 2019-04-10 dieną (VDAI registruota 2019-04-11) kreipiausi į VDAI el. paštu [...], prašydamas atsakyti į 4 klausimus [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „VDAI pateikė raštą 2019-04-24 Nr. 2R-2032 (2.13.) [...], kuriame melagingai, [...] teigiama, kad „Laiške Jūs nesutinkat su Inspekcijos priimtu sprendimu dėl Jūsų skundo“, nors tokio nesutikimo su sprendimu nebuvau išsakęs, bet buvau išsakęs kritišką nuomonę dėl to, jog VDAI galimai neatliko jai visų prieinamų veiksmų, jog nustatyti pažeidėjo tapatybę, dėl ko ir pateikiau klausimus, jog įsitikinti, ar mano nuogastavimai pagrįsti.“

2.3. „Taip pat nurodoma, jog „[...] Inspekcija neatsakys į laiške išdėstytus klausimus, kodėl nebuvo panaudota viena ar kita priemonė skundo tyrimui aktualiai informacijai gauti“, nors aš domėjausi ne apie kažkokias neapibrėžtas priemones, kurios nebuvo panaudotos, o apie tai, ar buvo panaudotos / ketinama panaudoti mano įvardintas konkrečias priemones.“

2.4. „[...] teikdamas šiuos klausimus, niekaip neįtakojau (neįpareigoju) VDAI nepriklausomumo ar teisės savo nuožiūra rinktis priemones ar būdus, tačiau noriu sužinoti, ar mano paminėtos priemonės [...], galimai įgalinančios nustatyti pažeidėją, buvo / bus panaudotos.“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo: „[...] išnagrinėti šį skundą ir pateikti pažymą.“

4. Kartu su skundu pateikta:

4.1. **Pareiškėjo 2019-04-10 kreipimasis elektroniniu paštu, adresuotas VDAI (kopija), kuriame, be kita ko, nurodyta:**

4.1.1. „[...] Iš jūsų sprendimo matyti, kad galėjote nustatyti siuntėjo pašto dėžutę, matyti jums pateiktą siuntėjo pašto dėžutės istoriją, bet negalėjote nustatyti siuntėjo tapatybės, tad jokių tolimesnių veiksmų, sprendžiant iš nutarimo, kad konstatuoti pažeidimą dėl ERĮ 63 str. 3 [dalies] ir užkardyti tolimesnę pažeidėjo veiklą, naudojantis UAB „A“ paslauga, nesiėmėte.“

4.1.2. „Prašu atsakyti į šiuos klausimus:

1. Kadangi galėjote matyti UAB „A“ jums pateiktą siuntėjo pašto dėžutės istoriją (iš rašto nėra aišku, ar tai visi duomenys, ar tik kokia nors selektyvi dalis istorijos), prašu atsakyti:

1.1. Sprendime minite kintančius IP adresus (kas visai normalu, jei pašto dėžute naudojamos mobiliosios, iš skirtingų įrenginių / interneto teikėjų), tačiau nieko nepasisakote, kas buvo atlikta dėl konkretaus IP adreso vartotojo nustatymo, kuriuo buvo sukurta pašto dėžutė ir / ar siųstas pranešimas, nustatymo. <...> – mano žiniomis, yra UAB „A“ serverio adresas, o <...>, kurį minite, kaip pašto dėžutės sukūrimo IP adresą, mano žiniomis, priklauso B. Ar bandėte nustatyti / nustatėte, kokiam interneto teikėjui pašto dėžutės registracijos adresas priklauso, koks interneto teikėjo klientas juo naudojosi?

1.2. Ar pašto dėžutės istorijoje aptikote man siųstą el. laišką, ar bandėte nustatyti / nustatėte, iš kokio IP adreso jis siųstas (jei jis nesutampa su pašto dėžutės registracijos IP adresu), kokiam interneto teikėjui jis priklauso, koks interneto teikėjo klientas juo naudojosi?

1.3. Ar domėjotės UAB „A“ – ar jie, apskritai, išsaugo siuntėjo IP adresus, ar išsaugo kiekvienam siųstam el. laiškui, o ne tik prisijungimo prie pašto dėžutės IP adresus?

1.4. Ar domėjotės UAB „A“ – ar jie išsaugojo prisijungimo IP adresą tai dienai (ir/ar prisijungimo sesijai), kai laiškas buvo išsiųstas?

1.5. Ar šis laiškas buvo siųstas ir kitiems adresatams?

1.6. Jei laiško neaptikote, ar domėjotės, ar toks laiškas galėjo būti ištrintas, o, jei taip, kadangi žinoma tiksliai išsiuntimo data, META bei turinio duomenys, ar domėjotės, ar jį galima būtų atstatyti (pvz., panaudojus atsargines UAB „A“ serverio duomenų kopijas)?

1.7. Jei to, kas išvardinta aukščiau, nepadarėte, ar ketinate tą padaryti, jog išnaudoti visas tyrimui prieinamas priemones?

2. Manychiau, kad ERĮ 69 str. 3 (dėl draudimo slėpti tapatybę) netektų prasmės, jei negalėjimas nustatyti siuntėjo tapatybės užkerta kelią nustatyti patį ERĮ 69 str. 3 pažeidimą, neįvardijant pažeidėjo, ir imtis veiksmų, kad tokie pažeidimai nesikartotų. Pažymėtina, kad nustatyti ERĮ 69 str. 3 pažeidimą (dėl draudimo slėpti tapatybę) nėra būtina nustatyti, ar gavėjas yra / nėra pažeidėjo klientas, sutiko / nesutiko dėl tiesioginės rinkodaros pranešimo. Prašau paaiškinti, ar būtina nustatyti siuntėjo tapatybę, kad konstatuoti ERĮ 69 str. 3 pažeidimą (dėl draudimo slėpti tapatybę), kai yra aišku, kad tapatybė yra slepiama – t. y., net ir VDAI jos negali nustatyti naudojant sudėtingas priemones?

3. Ar tai, jog VDAI negali (nesiima pakankamų veiksmų) nustatyti siuntėjo tapatybės, bet aiškiai žino, kokiu instrumentu pažeidėjas naudojosi tiesioginei rinkodarai siųsti, slepiant tapatybę ir taip pažeidžiant ERĮ 69 str. 3 [dalį], gali duoti nurodymus nelegaliai veiklai naudotą priemonę apriboti ar blokuoti (šiuo atveju – naudotą UAB „A“ pašto dėžutę)? Ar visgi nenustatytas pažeidėjas ir toliau galės tęsti veiklą, naudotis ta pačia pašto dėžute, taip netrukdomas daryti pažeidimus, naudojantis trečios šalies paslaugomis (šiuo atveju UAB „A“), o tokia veikla nebus VDAI niekaip ribojama? Prašau paaiškinti, kokių veiksmų ėmėte ar ketinate imtis, jog apriboti neteisėtą veiklą?

4. Ar VDAI pasinaudojo / ketina pasinaudoti kitomis priemonėmis, kad nustatyti <...> bei <...> savininką? [...].“

4.2. **VDAI 2019-04-24 rašte Nr. 2R-2032(2.13.), adresuotame Pareiškėjui (kopija), nurodyta:**

4.2.1. „Informuojame, kad Valstybinėje duomenų apsaugos inspekcijoje (toliau – Inspekcija) buvo gautas Jūsų 2019-04-11 elektroninis laiškas [...]. Laiške Jūs nesutinkate su Inspekcijos priimtu sprendimu dėl Jūsų skundo.“

4.2.2. „Elektroniniame laiške Jūs klausiate, ar Inspekcija ėmėsi priemonių, nurodytų laiške, aktualiai skundo tyrimui informacijai gauti. Pažymėtina, kad Inspekcija yra nepriklausoma institucija, kuri savo nuožiūra pati renkasi priemones ir būdus, kuriais vadovaujantis renkama ir tikrinama skundų tyrimui aktuali informacija. Atsižvelgus į tai, Inspekcija neatsakys į laiške išdėstytus klausimus, kodėl nebuvo panaudota viena ar kita priemonė skundo tyrimui aktualiai informacijai gauti.“

4.2.3. „Pažymime, kad, Jums nesutinkant su Inspekcijos sprendimais, šiuos sprendimus Jūs turite teisę skųsti teismui. Šių sprendimų apskundimo tvarka Jums buvo išaiškinta.“

4.2.4. „Taip pat Inspekcija gavo Jūsų 2019-04-12 elektroninio pašto pranešimą [...], kuriuo kreipėtės į Nacionalinį kibernetinio saugumo centrą. Kadangi Inspekcijai klausimų ar pastebėjimų laiške nėra išdėstyta, Inspekcija dėl šio laiško pastabų neturi.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

5. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 ir 20 straipsniais, Seimo kontrolierius kreipėsi į VDAI.

6. Iš VDAI pateiktų paaiškinimų ir dokumentų nustatyta:

6.1. „[...] VDAI Pareiškėjo 2019-04-10 paklausimą gavo 2019-04-11, VDAI registracijos Nr. 1R-2255(2.13.). Pareiškėjui atsakymas pateiktas 2019-04-24 raštu Nr. 2R-2032(2.13.) [...]. Pareiškėjui atsakyti į kreipimąsi buvo pavesta Priežiūros skyriaus vyr. specialistei, nagrinėjusiai Pareiškėjo skundą [...].“

6.2. „[...] VDAI, rengdama atsakymą į Pareiškėjo 2019-04-10 paklausimą, laikėsi pozicijos, kad VDAI yra nepriklausoma institucija, kuri savo nuožiūra pati renkasi priemones ir būdus, kuriais vadovaujantis renkama ir tikrinama skundų tyrimui aktuali informacija. VDAI, priimdama 2019-04-10 sprendimą, paaiškino, kokių priemonių buvo imtasi skundo aplinkybėms nustatyti, todėl nebuvo tikslinga detaliam atsakymui į Pareiškėjo klausimus dėl naudotų priemonių, nes, kaip matyti iš sprendime išdėstytų aplinkybių, Pareiškėjo minimos priemonės informacijos rinkimui nebuvo naudojamos.“

6.3. „[...] Pareiškėjas klausimų forma ginčijo sprendimą, todėl jam buvo pakartota jo teisė skųsti VDAI sprendimą, 2019-04-10 kreipimesi išdėstyta tik Pareiškėjo nuomonė, kuri yra subjektyvus VDAI veiksmų vertinimas.“

6.4. „[...] Pareiškėjas, 2019-04-10 kreipdamasis į VDAI, pateikė klausimus: kas buvo atlikta dėl konkretaus IP adreso vartotojo nustatymo, ar VDAI bandė nustatyti, iš kokio IP adreso siųstas laiškas, ar šis laiškas buvo siųstas ir kitiems adresatams, ir pan. VDAI sutinka su Pareiškėjo teiginiu, kad jis domėjosi ne apie neapibrėžtas priemones, o apie tai, ar buvo panaudotos / ketinama panaudoti Pareiškėjo įvardintas konkrečias priemones. VDAI detaliam nepasisakė dėl kiekvieno Pareiškėjo paklausimo punkto [...] ir manė, kad skundas ištirtas pakankamai išsamiai siekiant nustatyti elektroninio laiško siuntėją. [...].“

6.5. „[...] VDAI 2019-04-10 sprendime buvo išsamiai išdėstyta, kokius veiksmus VDAI atliko, siekdama identifikuoti skundžiamą asmenį, todėl, VDAI vertinimu, pareiškėjo kreipimasis yra ne kas kita kaip piktnaudžiavimas savo teisėmis, įvertinant tai, kad VDAI jau ne kartą raštu yra nurodžiusi, kad tokius paklausimus vertina kaip sprendimų ginčijimą klausimų forma. Tai žinodamas Pareiškėjas, siekdamas efektyviai ginti savo teises (jeigu jam atrodo, kad VDAI sprendimas nepagrįstas ar įtaria VDAI neveikimu), turi teisę kreiptis į teismą. [...].“

6.6. „VDAI nuomone, Pareiškėjui buvo atsakyta tinkamai, nes tai, kad nebuvo atsakyta į kiekvieną Pareiškėjo klausimą detaliam, nereiškia, kad Pareiškėjui buvo pateiktas netinkamas atsakymas. VDAI ėmėsi visų priemonių skundui ištirti, atliko išsamų tyrimą ir ištyrus gautus rezultatus priėmė atitinkamą sprendimą. Kaip jau anksčiau minėta, VDAI yra nepriklausoma institucija, kuri naudoja, jos manymu, efektyviausius būdus skundams nagrinėti, todėl tai, kad nebuvo imtasi Pareiškėjo nurodomų priemonių, nereiškia, kad skundas buvo ištirtas neišsamiai.“

6.7. VDAI 2019-04-10 sprendime Nr. 3R-303(2.13-1.) (kopija) nurodyta:

6.7.1. „[VDAI] 2019-02-07 gavo [Pareiškėjo] 2019-02-07 skundą (Inspekcijos reg. Nr. 1R-774(2.13.)). Pareiškėjas skunde nurodė, kad iš elektroninio pašto adresu [...] Pareiškėjas 2019-01-31 į elektroninio pašto adresą [...] gavo nepageidaujamą elektroninio pašto pranešimą, kuriais buvo vykdoma tiesioginė rinkodara – siūlomos prekės. Pareiškėjas 2019-02-02 pareiškė pretenzijas elektroniniu paštu [...], tačiau atsakymo negavo.“

6.7.2. „[...], siekiant surinkti Pareiškėjo skundo nagrinėjimui reikalingą informaciją, [VDAI] elektroniniu paštu [...] 2019-02-27 ir 2019-03-25 kreipėsi į tiesioginės rinkodaros siuntėją, tačiau per nustatytus terminus atsakymai nebuvo gauti. Pagal elektroninio pašto adresą [VDAI] nepavyko identifikuoti, kokiai bendrovei priklauso minėtas elektroninio pašto adresas. [VDAI] 2019-02-27 raštu Nr. 2R-1070(2.13.) prašė AB „C“ raštu [VDAI] nurodyti, kas naudojasi telefono numeriu [...] (nurodant juridinio asmens pavadinimą, buveinės adresą ir kodą ar fizinio asmens vardą, pavardę ir gyvenamosios vietos adresą, turimus kontaktinius duomenis) arba pateikti kitą žinomą informaciją, leisiančią nustatyti šio telefono numerio naudotojus. 2019-03-04 rašte (gauta [VDAI] 2019-03-12, reg. Nr. 1R-1534(2.13.)) AB „C“ nurodė, kad numeris yra neregistruotas išankstinio mokėjimo paslaugos „Ežys“ naudotojas ir įmonė šio numerio kontaktinių duomenų neturi. [VDAI] 2019-02-27 raštu Nr. 2R-1068(2.13.) kreipėsi į UAB „A“ su prašymu nurodyti, kam priklauso IP adresas bei kas yra siuntėjas elektroninių laiškų, pagal pridedamus techninius aprašus, nurodant juridinio asmens pavadinimą, buveinės adresą ir kodą, kontaktinius duomenis, fizinio asmens vardą, pavardę ir gyvenamosios vietos adresą, kontaktinį telefono numerį ir (ar) el. pašto adresą. Be to, VDAI prašė nurodyti, kas sumokėjo už paslaugą, kurios naudojimo metu buvo išsiųsti pateikiami el. laiškai, nurodant juridinio asmens pavadinimą, buveinės adresą ir kodą, kontaktinius duomenis, fizinio asmens vardą, pavardę ir gyvenamosios vietos adresą, kontaktinį telefono numerį ir (ar) el. pašto adresą, bei įvardinti asmenis, kurie naudodami IP adresą [...] siuntė el. laišką. UAB „A“ 2019-02-28 atsakyme (gauta [VDAI] 2019-02-28, reg. Nr. 1R-1307(2.13.)) nurodė, kad minėta elektroninio pašto dėžutė buvo sukurta 2018-08-23 iš kompiuterio, kurio IP adresas [...]. Anketiniuose duomenyse nurodyta, kad asmens vardas yra <...>, pavardė <...>, gimimo data – [...], lytis – <...>. Taip pat įmonė prie atsakymo pridėjo pašto dėžutės istoriją. [VDAI] ištyrus elektroninio pašto dėžutės istoriją buvo konstatuota, kad dėžutė veikia per kintančius IP adresus, todėl nustatyti, kas yra elektroninio laiško siuntėjas, neįmanoma.“

6.7.3. „Atsižvelgiant į skundo nagrinėjimo metu nustatytas aplinkybes bei nepavykus nustatyti, kam priklausė elektroninio pašto adresas [...] bei elektroniniuose laiškuose nurodytas telefono numeris, VDAI išnaudojus visas galimybes surinkti įrodymus, neabejotinai patvirtinančius konkretaus asmens kaltę, vadovaujantis Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 29 straipsnio 1 dalies 4 punktu, VDAI nusprendžia:

1. Pareiškėjo 2019-02-07 skundo nagrinėjimą nutraukti, nesant galimybės jį išnagrinėti dėl informacijos trūkumo.

2. Informuoti pareiškėją apie priimtą sprendimą.

Šis sprendimas Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka per vieną mėnesį nuo jo įteikimo dienos gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui (adresas: Žygimantų g, 2, Vilnius).“

Skundo tyrimui reikšmingi teisės aktai

7. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai:

7.1. **Istatymai**:

7.1.1. *Seimo kontrolierių įstatyme* nustatyta:

4 *straipsnis* – „Seimo kontrolieriai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...]; 5) *nešališkumo ir teisingumo*. Seimo kontrolieriai vienodai (lygiai teisingai) gina visus žmones, nepaisant jų tautybės, rasės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės padėties, religinių įsitikinimų ar

politinių pažiūrų. Seimo kontrolieriai savo veikloje yra objektyvūs ir teisingi; 6) *proporciumo*. Seimo kontrolieriai, gindami žmogaus teises ir laisves, siekia išlaikyti pusiausvyrą tarp asmens privačių ir visuomenės interesų, gindami konkretaus asmens teises ir laisves – nepažeisti kitų žmonių teisių ir laisvių; [...].“

12 straipsnio 1 dalis – „Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje.“

7.1.2. *Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme* nustatyta:

8 straipsnis – „[...]. 2. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos veikla grindžiama teisėtumo, nešališkumo, viešumo, profesionalumo atliekant savo funkcijas principais. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, atlikdama Reglamente (ES) 2016/679 nustatytas priežiūros institucijos užduotis ir šiame įstatyme jai nustatytas funkcijas bei priimdama sprendimus dėl jų atlikimo, yra nepriklausoma. Jos teisės gali būti suvaržytos tik įstatymų. 3. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, Lietuvos Respublikos Seimo nariai ir kiti pareigūnai, politinės partijos ir politinės organizacijos, asociacijos, kiti juridiniai ir fiziniai asmenys neturi teisės Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai, jos vadovui, valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, daryti jokio politinio, ekonominio, psichologinio, socialinio spaudimo ar kitokio neteisėto poveikio. Kišimasis į Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos veiklą užtraukia įstatymų nustatytą atsakomybę.“

11 straipsnis – „1. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija atlieka Reglamente (ES) 2016/679 nustatytas priežiūros institucijos užduotis. [...].“

22 straipsnio 3 dalis – „Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos sprendimai gali būti skundžiami teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.“

23 straipsnio 1 dalis – „Priežiūros institucija nagrinėja skundus dėl Reglamento (ES) 2016/679, šio įstatymo ir kitų įstatymų, reglamentuojančių asmens duomenų ir (ar) privatumo apsaugą, pažeidimų šių teisės aktų ir priežiūros institucijos nustatyta tvarka.“

7.1.3. *Viešojo administravimo įstatyme* nustatyta:

20 straipsnio 2 dalis – „Asmuo [...] privalo sąžiningai naudotis jam suteiktomis teisėmis ir jomis nepiktnaudžiauti. [...].“

7.1.4. *Administracinių bylų teisenos įstatyme* nustatyta:

5 straipsnio 1 dalis – „Kiekvienas suinteresuotas subjektas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas.“

7.1.5. *Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatyme* nustatyta:

4 straipsnio 1 dalis – „Institucijos privalo teikti pareiškėjams ar jų atstovams (toliau – pareiškėjas) dokumentus, išskyrus šio įstatymo ir kitų įstatymų nustatytus atvejus.“

7.2. **Vyriausybės ir ministerijų teisės aktai:**

7.2.1. Vyriausybės 2001-09-25 nutarimu Nr. 1156 (Vyriausybės 2011-08-24 nutarimo Nr. 987 redakcija) patvirtintuose *Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos nuostatuose* reglamentuojama:

11 punktas – „[...] Inspekcija: [...] 11.2. nagrinėja asmenų prašymus Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka; [...].“

7.2.2. Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 (Vyriausybės 2017-11-15 nutarimo Nr. 933 redakcija) patvirtintose *Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse* reglamentuojama:

35 punktas – „Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį: [...] 35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo

nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; [...].“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

8. **Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika**

8.1. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016-02-22 nutartyje 2016-02-22 administracinėje byloje Nr. A-1150-520/2016, be kita ko, nurodyta:

„[...]. [...] atsakovas savo kompetencijos ribose įvykdė pareigą ir pateikė pareiškėjui tinkamą atsakymą, o tai, kad pareiškėjo netenkina skundžiamame atsakyme išdėstytos faktinės aplinkybės ir argumentai, nėra pagrindas pripažinti, jog pats atsakymas yra nemotyvuotas ir neteisėtas bei neatitinkantis Viešojo administravimo įstatymo nuostatų. [...].“

8.2. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016-06-13 nutartyje administracinėje byloje Nr. A-408-858/2016, be kita ko, nurodyta:

„[...]. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos, priėmusios ginčijamą sprendimą, atliekama funkcija – prižiūrėti ir kontroliuoti, kaip yra vykdomas ADTAĮ (ADTAĮ 36 str. 1 d.). Kalbant apie Inspekcijos paskirtį pastebėtina, [...], kad nepriklausomų priežiūros institucijų įsteigimas valstybėse narėse yra esminis asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis elementas [...]. Siekdamos garantuoti šią apsaugą nacionalinės priežiūros institucijos turi, be kita ko, užtikrinti teisingą, pirma, pagrindinės teisės į privatų gyvenimą ir, antra, laisvo asmens duomenų judėjimo interesų pusiausvyrą [...]. Šiuo klausimu šios institucijos turi nemažai įgaliojimų ir šie įgaliojimai, [...], yra būtinos priemonės, kad jos galėtų atlikti savo užduotis, [...]. Taigi minėtos institucijos turi tyrimo įgaliojimus, pavyzdžiui, įgaliojimus rinkti bet kokią jų priežiūros funkcijai vykdyti būtiną informaciją, įgaliojimus imtis tokių veiksmingų intervencijos priemonių, koks yra laikinas ar galutinis draudimas tvarkyti duomenis, arba įgaliojimus kreiptis į teismą. [...].“

8.3. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2011-10-19 savo nutartyje administracinėje byloje Nr. A143-2741/2011 yra konstatavęs, jog:

„[...]. Kaip pažymėta aukščiau, atsakovas, atlikęs paminėto pareiškėjų skundo patikrinimo procedūrą, galėjo taikyti bankroto administratoriui (trečiajam suinteresuotam asmeniui) [Bankroto administratorių veiklos kontrolės taisyklių] (17 arba 19 p.) numatytą poveikio priemonę arba jų netaikyti. Kolegija pažymi, kad tai yra atsakovo diskrecija. ABTĮ taikymo požiūriu, vienokios arba kitokios poveikio priemonės taikymas arba jų netaikymas negali būti laikomas pareiškėjų teisių arba įstatymų saugomų interesų pažeidimu, nes visais atvejais tai nesukeltų ir nesukėlė pareiškėjams tam tikrų tiesioginių teisinių pasekmių. [...].“

9. **Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika**

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012-03-01 nutartyje (civilinė byla Nr. 3K-3-252/2009), be kita ko, nurodyta:

„[...]. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą. Pasisakydamas dėl šios konstitucinės normos, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad teisė kreiptis į teismą yra absoliuti, šios teisės negalima apriboti ar paneigti; pagal Konstituciją įstatymų leidėjas turi pareigą nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad visus ginčus dėl asmens teisių ar laisvių pažeidimo būtų galima spręsti teisme; asmens teisės turi būti ne formaliai, o realiai ir veiksmingai ginamos tiek nuo privačių asmenų, tiek nuo valdžios institucijų ar pareigūnų neteisėtų veiksmų (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. birželio 30 d. nutarimas byloje Nr. 38/06).

Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje taip pat laikomasi nuostatos, kad iš konstitucinio teisinės valstybės principo kyla imperatyvas, jog asmuo, manantis, kad jo teisės ar laisvės yra pažeistos, turi absoliučią teisę į nepriklausomą ir nešališką teismą; ši teisė negali būti dirbtinai

suvaržoma arba negali būti dirbtinai pasunkinama ją įgyvendinti; šios teisės negalima paneigti; asmeniui jo pažeistų teisių gynyba teisme garantuojama nepriklausomai nuo jo teisinio statuso; pagal Konstituciją įstatymų leidėjas turi pareigą nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad visus ginčus dėl asmens teisių ar laisvių pažeidimo būtų galima spręsti teisme; asmens pažeistos teisės, *inter alia* įgytosios teisės, ir teisėti interesai turi būti ginami nepriklausomai nuo to, ar jie tiesiogiai įtvirtinti Konstitucijoje; teisinis reguliavimas, įtvirtinantis asmens teisės į savo teisių ir laisvių teisminę gynybą įgyvendinimo tvarką, turi atitikti konstitucinį teisinio aiškumo reikalavimą; [...].“

Tyrimo išvados

10. Seimo kontrolierius gavo Pareiškėjo skundą dėl VDAI pareigūnų galimai netinkamų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant Pareiškėjo 2019-04-10 kreipimąsi elektroniniu paštu ir 2019-04-24 raštu Nr. 2R-2032(2.13.) teikiant atsakymą.

Dėl Pareiškėjo skunde nurodytų aplinkybių Seimo kontrolierius kreipėsi į VDAI.

11. Remiantis Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 11 straipsnio 1 dalies ir 23 straipsnio 1 dalies teisės normomis, VDAI atlieka Reglamente (ES) 2016/679 nustatytas priežiūros institucijos užduotis ir pagal kompetenciją nagrinėja skundus dėl Reglamento (ES) 2016/679, Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo ir kitų įstatymų, reglamentuojančių asmens duomenų ir (ar) privatumo apsaugą, pažeidimų šių teisės aktų ir priežiūros institucijos nustatyta tvarka. Be pirmiau nurodytų funkcijų, VDAI turi pareigą nagrinėti asmenų prašymus Viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka (pažymos 7.2.1 punktas).

Seimo kontrolierius pažymi, jog Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 8 straipsnio 2 ir 3 dalyse įtvirtintos nuostatos, kuriomis vadovaujantis VDAI veikla grindžiama teisėtumo, nešališkumo, viešumo, profesionalumo atliekant savo funkcijas principais, o, atlikdama Reglamente (ES) 2016/679 nustatytas priežiūros institucijos užduotis ir šiame įstatyme jai nustatytas funkcijas bei priimdama sprendimus dėl jų atlikimo, VDAI yra nepriklausoma ir jos teisės gali būti suvaržytos tik įstatymų. Valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, Lietuvos Respublikos Seimo nariai ir kiti pareigūnai, politinės partijos ir politinės organizacijos, asociacijos, kiti juridiniai ir fiziniai asmenys neturi teisės VDAI daryti jokio politinio, ekonominio, psichologinio, socialinio spaudimo ar kitokio neteisėto poveikio.

12. Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama, kad institucijos privalo teikti pareiškėjams ar jų atstovams dokumentus (informaciją), išskyrus šio įstatymo ir kitų įstatymų nustatytus atvejus. Vadovaujantis Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių (toliau vadinama – Taisyklės) 35.2 punkte įtvirtintomis nuostatomis, į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją turi būti atsakoma pateikiant prašomą informaciją Teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys (pažymos 7.2.2 punktas).

Tyrimo metu nustatyta, jog gavęs VDAI 2019-04-10 sprendimą Nr. 3R-303(2.13-1.) dėl 2019-02-07 pateikto skundo (toliau vadinama – Sprendimas) Pareiškėjas **2019-04-10** elektroniniu paštu papildomai kreipėsi į VDAI (gauta VDAI 2019-04-11, reg. Nr. 1R-2255(2.13.)), prašydamas VDAI atsakyti į klausimus, susijusius su Sprendimu (2019-02-07 skundo tyrimui VDAI aktualios informacijos rinkimo būdais (priemonėmis) (pažymos 4.1 ir 6.7 punktai).

Atsižvelgdama į tai, VDAI **2019-04-24** raštu Nr. 2R-2032(2.13.) pateikė Pareiškėjui atsakymą į 2019-04-10 kreipimąsi (pažymos 4.2. punktas).

Seimo kontrolierius, tyrimo metu įvertinęs Pareiškėjo 2019-04-10 kreipimosi turinį, nustatė, kad jame išdėstyti klausimai yra iš esmės susiję su jo 2019-02-07 skundo nagrinėjimo

metu VDAI taikytomis informacijos rinkimo (tikrinimo) priemonėmis (būdais) Pareiškėjo skundžiamo asmens tapatybei nustatyti (pažymos 4.1 punktas). Atitinkamai, tyrimo metu įvertinus VDAI 2019-04-24 atsakymo Nr. 2R-2032(2.13.) turinį, nustatyta, kad jame atsisakoma pateikti Pareiškėjo prašomą informaciją (atsakymus į 2019-04-10 kreipimesi suformuluotus prašymus), iš esmės motyvuojant tuo, jog VDAI yra nepriklausoma institucija, kuri savarankiškai sprendžia dėl priemonių (būdų), reikalingų skundų tyrimui aktualiai informacijai rinkti ir tikrinti, pasirinkimo (pažymos 4.2 punktas).

Pabrėžtina, kad Sprendime yra nurodyta, kokių konkrečių priemonių (būdų) ėmėsi VDAI, siekdama nustatyti Pareiškėjo skundžiamo asmens tapatybę (pažymos 6.7.2 punktas). Seimo kontrolierius taip pat pažymi, kad VDAI yra atsakinga už tinkamą teisės aktuose įtvirtintų jos funkcijų vykdymą. VDAI, vykdydama jai priskirtas funkcijas (įtraukiant ir asmenų skundų dėl galimų asmens duomenų pažeidimų nagrinėjimą), yra nepriklausoma ir turi teisę pati spręsti dėl funkcijų atlikimui (nagrinėjamu atveju – skundų tyrimui reikalingos informacijos gavimo) reikalingų priemonių (būdų), neprieštaraujančių imperatyvioms teisės aktų nuostatoms, tikslingumo. Šiame kontekste taip pat pažymėtina, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo praktikoje yra atkreipęs dėmesį, jog „kalbant apie Inspekcijos paskirtį pastebėtina, [...], kad nepriklausomų priežiūros institucijų įsteigimas valstybėse narėse yra esminis asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis elementas [...]“, ir jog „[...] institucijos turi tyrimo įgaliojimus, pavyzdžiui, įgaliojimus rinkti bet kokią jų priežiūros funkcijai vykdyti būtiną informaciją [...]“ (pažymos 8.2 punktas). Seimo kontrolieriaus įsitikinimu, taikant teisės analogiją, taip pat paminėtina ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika, kurioje buvo konstatuota, kad „[...] vienokios arba kitokios [...] priemonės taikymas arba jų netaikymas negali būti laikomas pareiškėjų teisių arba įstatymų saugomų interesų pažeidimu, nes visais atvejais tai nesukeltų ir nesukėlė pareiškėjams tam tikrų tiesioginių teisinių pasekmių“ (pažymos 8.3 punktas). Seimo kontrolierius pabrėžia, kad, jeigu Pareiškėjo netenkina VDAI 2019-04-24 atsakymas Nr. 2R-2032(2.13.), savaime nereiškia, kad atsakymas yra netinkamas (pažymos 8.1 punktas).

Tyrimo metu taip pat nustatyta, kad VDAI 2019-04-24 atsakyme Nr. 2R-2032(2.13.) tikslingai atkreipė Pareiškėjo dėmesį į tai, kad, jeigu Pareiškėjas nesutinka su VDAI priimtais sprendimais, šiuos sprendimus jis turite teisę skusti teismui sprendimuose nurodyta tvarka (pažymos 4.2.3 punktas). Pažymėtina, jog Administracinių bylų teisenos įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama, kad kiekvienas suinteresuotas subjektas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas. Atitinkamai, pagal Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 22 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas nuostatas, VDAI sprendimai gali būti skundžiami teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka. Šiame kontekste taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo doktrinoje yra konstatavęs, jog „[...] iš konstitucinio teisinės valstybės principo kyla imperatyvas, jog asmuo, manantis, kad jo teisės ar laisvės yra pažeistos, turi absoliučią teisę į nepriklausomą ir nešališką teismą; [...]“ (pažymos 9 punktas). Kaip minėta, Sprendime yra nurodyta, kokių priemonių (būdų) ėmėsi VDAI, siekdama nustatyti Pareiškėjo skundžiamo asmens tapatybę. Taigi, jeigu Pareiškėjas mano, kad Sprendime nurodytos priemonės (būdai), kurių ėmėsi VDAI, nagrinėdama jo 2019-02-07 skundą ir siekdama nustatyti skundžiamo asmens tapatybę, buvo nepakankamos (netinkamos), Pareiškėjas gali kreiptis į teismą. Teismas, pagal pateiktą skundą, galėtų įvertinti Sprendime nurodytų motyvų pagrįstumą, pasisakyti, ar VDAI Pareiškėjo 2019-02-07 skundo tyrimo metu tinkamai vadovavosi aktualiais teisės aktais ir pan.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta (ypač atkreipiant dėmesį, kad Pareiškėjo 2019-04-10 kreipimesi nurodyti klausimai yra iš esmės susiję su jo skundo nagrinėjimo metu VDAI taikytomis informacijos rinkimo (tikrinimo) priemonėmis (būdais), dėl kurių pasirinkimo (taikymo) VDAI sprendžia savarankiškai), darytina išvada, jog VDAI, atsisakydama pateikti informaciją

(atsakymus į 2019-04-10 kreipimesi išdėstytus klausimus) ir nurodydama prašomos informacijos nepateikimo priežastis, kaip to reikalaujama Taisyklių 35.2 punkte, Pareiškėjo teisės į gerą viešąjį administravimą nagrinėjamu atveju nepažeidė.

13. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, Pareiškėjo skundas dėl VDAI pareigūnų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant jo 2019-04-10 kreipimąsi elektroniniu paštu ir 2019-04-24 raštu Nr. 2R-2032(2.13.) teikiant atsakymą, yra atmestinas.

14. Papildomai atkreiptinas Pareiškėjo ir VDAI administracijos dėmesys į tai, kad asmuo privalo sąžiningai naudotis jam suteiktomis teisėmis ir jomis nepiktnaudžiauti (Viešojo administravimo įstatymo 20 straipsnio 2 dalis).

Seimo kontrolierius savo veikloje, be kita ko vadovaujasi nešališkumo ir teisingumo bei proporcingumo principais (pažymos 7.1.1 punktas). Taigi, nagrinėdamas asmenų skundus, Seimo kontrolierius privalo atsižvelgti ne tik į viešojo administravimo subjektų, bet ir į pareiškėjų veiksmus, t. y. į tai, ar pareiškėjai, įgyvendindami savo teises kreiptis į viešojo administravimo subjektus, sąžiningai naudojami jiems suteiktomis teisėmis ir jomis nepiktnaudžiauja.

Įvertinus Seimo kontrolierių įstaigoje turimą informaciją (dokumentus), nustatyta, kad Pareiškėjas dažnai rašo pareiškimus VDAI, teikia klausimus, susijusius su VDAI nagrinėtais (nagrinėjamais) jo skundais, prašo pateikti papildomus paaiškinimus ir pan. Pabrėžtina, kad tokiu atveju VDAI pareigūnams yra labai sudėtinga kas kartą pateikti Pareiškėjui konkrečius, išsamius atsakymus, nepraleidžiant teisės aktuose įtvirtintų terminų arba kurio nors Pareiškėjo klausimo. Vis dėlto tai nepaneigia VDAI pareigos laikytis teisės aktuose įtvirtintų prašymų ir skundų nagrinėjimo terminų ir tvarkos.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

15. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia:

X skundą dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant X 2019-04-10 kreipimąsi elektroniniu paštu ir 2019-04-24 raštu Nr. 2R-2032(2.13.) teikiant atsakymą, atmesti.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas